

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
YVESE BOTA
přednesené dne 30. května 2017¹

Věc C-165/16

Toufik Lounes
proti
Secretary of State for the Home Department

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) [Vrchní soud (Anglie a Wales), oddělení Queen's Bench (správní senát)], Spojené království]

„Řízení o předběžné otázce – Občanství Unie – Článek 21 SFEU – Směrnice 2004/38/ES – Oprávněné osoby – Občan Unie, který nabytí občanství hostitelského členského státu a zároveň si ponechal své původní občanství – Dopady nabytí občanství hostitelského členského státu občanem Unie na možnost dovolávat se práv přiznaných směrnicí 2004/38 – Právo rodinného příslušníka tohoto občana, který je státním příslušníkem třetího státu, pobývat v tomto členském státě“

I. Úvod

1. Může se občan Unie, který v souladu se směrnicí 2004/38/ES² využil svého práva volného pohybu a pobytu a následně nabytí občanství hostitelského členského státu, s ohledem na osobní působnost této směrnice domáhat pro sebe nebo pro svého manžela či manželku, který je státním příslušníkem třetího státu, práv a svobod přiznaných zmíněnou směrnicí?
2. Toto je podstatou otázky, která je vznesena v rámci daného řízení o předběžné otázce.
3. Tato otázka je totiž položena vzhledem ke skutečnosti, že podle čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/38 jsou „oprávněnými osobami“, kterým svědčí práva přiznaná touto směrnicí, „[všichni] občan[é] Unie, kteří se stěhují do *jiného členského státu, než jehož jsou státními příslušníky*, nebo v takovém členském státě pobývají, a na jejich rodinné příslušníky [...], kteří je doprovázejí nebo následují“³.
4. Soudnímu dvoru je tedy kladena otázka, zda může být občan Unie – jakož i jeho manžel nebo manželka, který je státním příslušníkem třetího státu – v důsledku toho, že nabytí občanství členského státu, do kterého se přestěhoval a ve kterém pobýval na základě této směrnice, zbaven práv, která předtím podle této směrnice nabytí a kterých dosud v plném rozsahu požíval.
5. Takové stanovisko v posuzované věci zaujal Secretary of State for the Home Department (ministr vnitra, Spojené království) a Spojené království jej obhajuje.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46).

3 – Kurzívou zvýrazněno autorem stanoviska.

6. Ministr vnitra totiž ve sporu, který vede s alžírským státním příslušníkem T. Lounesem, zamítl jeho žádost o povolení k pobytu s odůvodněním, že jeho manželka, která je občankou Unie, nabyla britské občanství udělením, a v důsledku toho je vyloučena z osobní působnosti směrnice 2004/38.

7. Jedná se o případ, který se dosud nevykytl, jak ovšem uvedl předkládající soud, ve Spojeném království má charakter pilotní věci⁴.

8. Rozsudek vydaný v této věci nevyřeší všechny problémy, které souvisejí s osobní působností této směrnice. Bude mít především praktický význam, jelikož případy, kdy občané Unie žádají o udělení občanství v hostitelském členském státě, mohou být časté, a bude mít i teoretický význam, jelikož toto rozhodnutí přispěje v návaznosti na judikaturu Soudního dvora k budování statusu občana Unie.

9. Rozsudek ze dne 12. března 2014, O. a B⁵., v němž Soudní dvůr poskytl výklad osobní působnosti uvedené směrnice, podle mého názoru poodhaluje způsob uvažování, kterého se Soudní dvůr hodlá držet v takovém sporu, o jaký se jedná v dané věci, a který tedy umožňuje vymezit výkladový rámec užitečný pro odpověď, kterou je třeba poskytnout předkládajícímu soudu v rámci posuzované věci.

10. V tomto stanovisku tedy vyložím, proč již občan Unie, který obdobně jako P. N. García Ormazábal v posuzované věci nabyt občanství členského státu, do kterého se přestěhoval a pobýval v něm na základě směrnice 2004/38, nespadá pod pojem „oprávněná osoba“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, takže se tato směrnice neuplatní ani na něj, ani na jeho rodinného příslušníka, který je státním příslušníkem třetího státu.

11. Vysvětlím však, že užitečný účinek práv přiznaných čl. 21 odst. 1 SFEU vyžaduje, aby v takové situaci, jaká nastala v posuzovaném případě, nemohlo být s občanem Unie, který nabyt občanství členského státu, v němž skutečně pobýval na základě a za dodržení podmínek stanovených v článku 16 zmíněné směrnice, a rozvíjel v něm se státním příslušníkem třetího státu rodinný život, zacházeno méně příznivě, než s ním bylo zacházeno v uvedeném státě na základě směrnice 2004/38 před tím, než mu bylo uděleno státní občanství, a než by s ním bylo zacházeno na základě unijního práva, kdyby se přestěhoval do jiného členského státu.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Ustanovení Smlouvy o FEU

12. Podle čl. 21 odst. 1 SFEU platí, že „[k]aždý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách a v opatřeních přijatých k jejich provedení“.

4 – Viz bod 65 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

5 – Rozsudek ze dne 12. března 2014, O. a B. (C-456/12, dále jen „rozsudek O. a B.“, EU:C:2014:135), jehož zásady byly připomenuty v rozsudku ze dne 10. května 2017, Chavez-Vilchez a další (C-133/15, EU:C:2017:354).

2. Směrnice 2004/38

13. Článek 1 této směrnice stanoví:

„Tato směrnice stanoví:

- a) podmínky výkonu práva volného pohybu a pobytu na území členských států občany Unie a jejich rodinnými příslušníky;
- b) právo trvalého pobytu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků na území členských států;

[...]“

14. Článek 2 uvedené směrnice zní:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

1. ‚občanem Unie‘ osoba, která je státním příslušníkem některého členského státu;
2. ‚rodinným příslušníkem‘:
  - a) manžel nebo manželka;

[...]

3. ‚hostitelským členským státem‘ členský stát, do něž [do něhož] se občan Unie stěhuje za účelem výkonu svého práva volného pohybu a pobytu.“

15. Článek 3 směrnice 2004/38, nadepsaný „Oprávněné osoby“, v odstavci 1 stanoví:

„Tato směrnice se vztahuje na všechny občany Unie, kteří se stěhují do jiného členského státu, než jehož jsou státními příslušníky, nebo v takovém členském státě pobývají, a na jejich rodinné příslušníky ve smyslu čl. 2 bodu 2, kteří je doprovázejí nebo následují.“

16. V článku 16 této směrnice, nadepsaném „Obecné pravidlo pro občany Unie a jejich rodinné příslušníky“, je uvedeno:

„1. Právo trvalého pobytu v hostitelském členském státě mají občané Unie, kteří tam nepřetržitě legálně pobývají po dobu pěti let. Toto právo není vázáno na splnění podmínek stanovených v kapitole III.

2. Odstavec 1 se vztahuje rovněž na rodinné příslušníky, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu a s občanem Unie v hostitelském členském státě nepřetržitě legálně pobývají po dobu pěti let.

[...]“

B. Právo Spojeného království

17. Směrnice 2004/38 byla do práva Spojeného království provedena Immigration (European Economic Area) Regulations 2006 (2006/1003) (nařízení o imigraci [Evropský hospodářský prostor (EHP)] z roku 2006, dále jen „nařízení 2006/1003“). V tomto nařízení je namísto výrazu „občan Unie“ použit výraz „státní příslušník EHP“.

18. Článek 2 uvedeného nařízení v původním znění definoval „státního příslušníka EHP“ jako „každého státního příslušníka státu EHP“ s tím, že Spojené království bylo z pojmu „stát EHP“ vyloučeno.

19. Na základě dvou po sobě jdoucích změn⁶ zní článek 2 nařízení 2006/1003 v současné době takto:

„státním příslušníkem EHP“ se rozumí každý státní příslušník státu EHP, který není zároveň britským občanem.“

20. Články 6, 7, 14 a 15 tohoto nařízení provádějí články 2, 7 a 16 směrnice 2004/38, přičemž v podstatě přebírají jejich obsah.

III. Skutkový stav a předběžná otázka

21. Španělská státní příslušnice P.N. García Ormazábal se v září 1996 přestěhovala do Spojeného království za účelem studia a od září 2004 je na plný pracovní úvazek zaměstnána na tureckém velvyslanectví v Londýně. Dne 12. srpna 2009 nabyla udělením britské občanství a dostala britský cestovní pas; ponechala si však i své španělské občanství.

22. Alžírský státní příslušník T. Lounes přicestoval do Spojeného království dne 20. ledna 2010 na základě turistického víza platného na dobu šesti měsíců a po uplynutí této doby zůstal na britském území neoprávněně. P.N. García Ormazábal navázala s T. Lounesem v roce 2013 vztah. P.N. García Ormazábal a T. Lounes uzavřeli dne 1. ledna 2014 církevní sňatek a dne 16. května 2014 uzavřeli v Londýně sňatek občanský. Od té doby pobývají ve Spojeném království.

23. Dne 15. dubna 2014 požádal T. Lounes ministra vnitra coby rodinný příslušník státního příslušníka EHP o vydání pobytové karty na základě nařízení 2006/1003, které provádí do práva Spojeného království směrnici 2004/38.

24. Dne 14. května 2014 mu bylo doručeno oznámení spolu s rozhodnutím o vyhoštění ze Spojeného království, které bylo odůvodněno tím, že překročil dobu oprávněného pobytu v tomto státě, přičemž došlo k porušení kontrol v oblasti imigrace.

25. Dopisem ze dne 22. května 2014 kromě toho ministr vnitra T. Lounese informoval, že jeho žádost o pobytovou kartu byla zamítnuta. V tomto dopise bylo uvedeno, že v důsledku změny článku 2 nařízení 2006/1003 provedené nařízeními 2012/1547 a 2012/2560 se již P.N. García Ormazábal nepovažuje za „státní příslušn[ici] EHP“, neboť dne 12. srpna 2009 nabyla britské občanství, a to i když si ponechala i své španělské občanství. Ve Spojeném království již tedy neměla práva přiznaná prvně uvedeným nařízením a směrnicí 2004/38. T. Lounes se proto nemohl coby rodinný příslušník státního příslušníka EHP domáhat na základě uvedeného nařízení vydání pobytové karty.

26. Z předkládacího rozhodnutí totiž vyplývá, že britští občané, kteří byli zároveň státními příslušníky jiného členského státu EHP, byli dříve považováni za státní příslušníky EHP ve smyslu článku 2 nařízení 2006/1003, a mohli tudíž požívat práv přiznaných tímto nařízením. Po nabytí účinnosti této změny již tomu tak ovšem není. T. Lounes tedy podal proti zmíněnému rozhodnutí ze dne 22. května 2014 žalobu u předkládajícího soudu.

27. Tento soud má pochybnosti o slučitelnosti článku 2 nařízení 2006/1003 ve znění nařízení 2012/1547 a 2012/2560 s unijním právem, konkrétně s článkem 21 SFEU a směrnicí 2004/38.

⁶ – Tyto změny byly provedeny Immigration (European Economic Area) (Amendment) Regulations 2012 (2012/1547) [pozměňující nařízení o imigraci (Evropský hospodářský prostor) z roku 2012 (2012/1547), dále jen „nařízení 2012/1547“] a Immigration (European Economic Area) (Amendment) (n° 2) Regulations 2012 (2012/2560) [druhé pozměňující nařízení o imigraci (Evropský hospodářský prostor) z roku 2012 (2012/2560), dále jen „nařízení 2012/2560“].

28. V tomto ohledu uvádí, že tato změna následovala po vydání rozsudku ze dne 5. května 2011, McCarthy⁷, v němž Soudní dvůr rozhodl, že se směrnice 2004/38 neuplatní na občana Unie, který nikdy nevyužil svého práva volného pohybu, vždy pobýval v členském státě, jehož je státním příslušníkem, a mimoto je státním příslušníkem dalšího členského státu.

29. V projednávaném případě je však nesporné, že P. N. García Ormazábal před nabytím britského občanství svobody pohybu využila a na základě směrnice 2004/38 získala ve Spojeném království coby španělská státní příslušnice právo pobytu.

30. Předkládající soud se tedy v těchto souvislostech táže na to, zda – jak tvrdí ministr vnitra – P. N. García Ormazábal a její rodinný příslušník pozbyli ode dne, kdy bylo P. N. García Ormazábal v tomto členském státě uděleno občanství, možnosti požívat ve Spojeném království práv priznaných touto směrnicí, anebo zda – jak tvrdí T. Lounes – je nutno P. N. García Ormazábal, ačkoliv nabyla britské občanství, stále považovat za „oprávněnou osobu“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice, takže tato osoba i rodinný příslušník, který ji doprovází, se stále mohou dovolávat práv priznaných tímto právním předpisem. Předkládající soud se táže i na to, zda se odpověď na uvedenou otázku může lišit v závislosti na tom, zda měla P. N. García Ormazábal právo pobytu po dobu delší než tři měsíce priznané na základě článku 7 směrnice 2004/38 nebo právo trvalého pobytu ve Spojeném království na základě článku 16 této směrnice.

31. Za těchto podmínek se High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) [Vrchní soud (Anglie a Wales), oddělení Queen's Bench (správní senát), Spojené království] rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Pokud španělská státní příslušnice a občanka Unie:

- i) využije svého práva volného pohybu podle směrnice 2004/38 a přestěhuje se do Spojeného království; a
- ii) využije svého práva podle článku 7 nebo článku 16 této směrnice a pobývá ve Spojeném království; a
- iii) následně nabude britské občanství, které má vedle své španělské státní příslušnosti, a má tedy dvojí státní příslušnost; a
- iv) několik let po nabytí britského občanství uzavře sňatek se státním příslušníkem třetího státu, s nímž pobývá ve Spojeném království;

přísluší jí i jejímu manželovi práva podle uvedené směrnice ve smyslu jejího čl. 3 odst. 1, pokud pobývá ve Spojeném království a má španělské i britské občanství?“

IV. Analýza

32. Předkládající soud se svou předběžnou otázkou Soudního dvora táže, zda občan Unie, který jako P. N. García Ormazábal nabyl občanství členského státu, ve kterém skutečně a trvale pobýval na základě článku 16 směrnice 2004/38, spadá pod pojem „oprávněná osoba“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, takže se jeho manžel nebo manželka, který je státním příslušníkem třetího státu, může v tomto státě účinně domáhat odvozeného práva pobytu.

⁷ – C-434/09, EU:C:2011:277, bod 43.

33. Soudnímu dvoru je tedy v podstatě položena otázka, zda je členský stát na základě ustanovení unijního práva oprávněn odepřít právo pobytu státnímu příslušníkovi třetího státu, který je rodinným příslušníkem občana Unie, pokud tento občan Unie využil svého práva volného pohybu a pobytu podle směrnice 2004/38 a poté nabyl občanství tohoto státu, přičemž si ponechal i svoje původní občanství.

34. Před posouzením této otázky je třeba učinit jednu úvodní poznámku.

35. Podle mého názoru je totiž důležité upozornit, že na rozdíl od toho, co podle všeho navrhuje vláda Spojeného království, předmětnou situaci nelze postavit na roveň čistě vnitrostátní situaci. Ačkoliv je P. N. García Ormazábal v současné době britskou státní příslušnicí, přiznání práva pobytu jejímu manželovi, který je státním příslušníkem třetího státu, se neřídí pouze ustanoveními vnitrostátních právních předpisů jejího státu.

36. Zaprvé v takové situaci, jaká nastala v posuzovaném případě, je dána zjevná spojitost s unijním právem, konkrétně s ustanoveními směrnice 2004/38.

37. P. N. García Ormazábal totiž požívala práva trvalého pobytu ve Spojeném království z důvodu samotného výkonu práva na volný pohyb a pobyt, a právě na základě tohoto povolení k trvalému a oprávněnému pobytu vydaného podle článku 16 této směrnice nabyla britské občanství, a to v souladu s právními předpisy tohoto státu⁸.

38. Mezi výkonem práv, která přiznávala P. N. García Ormazábal uvedená směrnice, a tím, že P. N. García Ormazábal nabyla britské občanství, tedy existuje neoddělitelná vazba. Mám tudíž za to, že Spojené království nyní nemůže pomíjet práva, která P. N. García Ormazábal vykonávala na základě sekundárního unijního práva, pouze proto, že bylo této osobě v uvedeném státě uděleno občanství, a stejně tak nemůže pominout ani skutečnost, že si ponechala svoje původní, tedy španělské, občanství.

39. Je tedy zjevné, že situace občana Unie, který se stejně jako P. N. García Ormazábal ocitl z důvodu udělení státního občanství v situaci, která může vést k pozbytí práv přiznaných směrnicí 2004/38, spadá svojí povahou a svými důsledky do oblasti unijního práva.

40. Zadruhé je třeba připomenout, že ačkoliv spadá vymezení podmínek nabývání a pozbývání státního občanství v souladu s vnitrostátním právem do pravomoci každého členského státu, z ustálené judikatury vyplývá, že tuto pravomoc je nutno vykonávat v souladu s unijním právem⁹. Soudní dvůr v této souvislosti ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 2. března 2010, Rottmann¹⁰, a která se týkala rozhodnutí o zrušení aktu, jímž bylo uděleno státní občanství, rozhodl, že je-li tato pravomoc vykonávána vůči občanovi Unie a dotýká se práv přiznaných a chráněných unijním právním řádem, může podléhat soudnímu přezkumu prováděnému s ohledem na unijní právo.

41. Skutečnost, že určitá oblast spadá do pravomoci členských států, tudíž nebrání tomu, aby v takové situaci, jako je situace, která nastala v projednávaném případě a která zjevně spadá do oblasti unijního práva, musely být dotčeny vnitrostátní právní předpisy v souladu s unijním právem.

42. Po učinění tohoto závěru je nyní třeba zkoumat otázku, kterou položil předkládající soud.

8 – Což potvrdila ve svých písemnostech i britská vláda.

9 – Viz rozsudky ze dne 7. července 1992, Micheletti a další (C-369/90, EU:C:1992:295, bod 10); ze dne 11. listopadu 1999, Mesbah (C-179/98, EU:C:1999:549, bod 29); ze dne 20. února 2001, Kaur (C-192/99, EU:C:2001:106, bod 19); ze dne 19. října 2004, Zhu a Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, bod 37), a ze dne 2. března 2010, Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104, bod 39).

10 – C-135/08, EU:C:2010:104, bod 48.

43. Zkoumání této otázky předně vyžaduje analýzu toho, zda může P. N. García Ormazábal spadat do působnosti směrnice 2004/38 coby „oprávněná osoba“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, které svědčí práva přiznaná touto směrnicí.

44. Tuto úvodní analýzu je nutno provést proto, abychom mohli určit, zda může mít takový státní příslušník třetího státu, jako je její manžel – který je ve smyslu čl. 2 bodu 2 písm. a) směrnice jejím rodinným příslušníkem – na základě směrnice 2004/38 odvozené právo pobytu.

45. Připomínám totiž, že ustanovení této směrnice nepřiznávají žádné samostatné právo státním příslušníkům třetích států¹¹. Jak v tomto ohledu vyplývá z ustálené judikatury, případná práva přiznaná státním příslušníkům třetích států ustanoveními unijního práva týkajícími se občanství Unie nejsou vlastními právy, nýbrž právy odvozenými od výkonu svobody pohybu a pobytu občanem Unie. Odvozené právo pobytu státního příslušníka třetího státu existuje tudíž v zásadě pouze tehdy, je-li nezbytné zajistit, aby občan Unie mohl účinně vykonávat práva volného pohybu a pobytu v Unii¹².

46. Pokud bychom dospěli k závěru, že tyto dvě osoby nespádají nebo už nespádají pod pojem „oprávněné osoby“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, kterým svědčí práva přiznaná touto směrnicí, bylo by třeba ověřit, zda může mít T. Lounes i přesto odvozené právo pobytu založené přímo na ustanoveních Smlouvy o FEU týkajících se občanství Unie.

A. K postavení P. N. García Ormazábal coby „oprávněné osoby“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/38

47. Podle čl. 3 odst. 1 této směrnice jsou „oprávněnými osobami“, kterým svědčí práva přiznaná touto směrnicí, „[všichni] občan[é] Unie, kteří se stěhují *do jiného členského státu, než jehož jsou státními příslušníky*, nebo v takovém členském státě pobývají, a na jejich rodinné příslušníky [...], kteří je doprovázejí nebo následují“¹³.

48. Podle tohoto ustanovení je tak rozhodným kritériem pro určení osobní působnosti uvedené směrnice státní příslušnost, takže u P. N. García Ormazábal nesporně došlo v důsledku nabytí občanství hostitelského členského státu ke změně právního režimu. Na základě této skutečnosti se snaží Spojené království prokázat, že uvedená definice se již na P. N. García Ormazábal v důsledku udělení státního občanství nevztahuje.

49. I když je zjevné, že P. N. García Ormazábal spadala do působnosti směrnice 2004/38, když využila svobody pohybu tím, že opustila Španělsko, tedy členský stát svého původu, a v září 1996 se přestěhovala do Spojeného království, kde pobývala nejprve jako studentka a poté jako zaměstnankyně tureckého velvyslanectví¹⁴, okolnost, že dne 12. srpna 2009 nabyla občanství hostitelského členského státu, v němž od roku 1996 stále a nepřetržitě pobývá, ji nyní z osobní působnosti této směrnice vylučuje.

50. Ačkoliv je pravda, že ustanovení uvedené směrnice nelze podle ustálené judikatury vykládat restriktivně, nic to totiž nemění na tom, že znění čl. 3 odst. 1 této směrnice, jak jej vykládá Soudní dvůr, skutečně omezuje osobní působnost na občany Unie, kteří pobývají v jiném členském státě, než kterého jsou státními příslušníky.

11 – Viz rozsudek O. a B., bod 36 a citovaná judikatura.

12 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. září 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, bod 36 a citovaná judikatura).

13 – Kurzivou zvýrazněno autorem stanoviska.

14 – Její situace se tedy liší od situací, o něž se jednalo ve věcech, v nichž byly vydány rozsudky ze dne 5. května 2011, McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277), a ze dne 8. května 2013, Ymeraga a další (C-87/12, EU:C:2013:291), a v nichž občané Unie nikdy nevyužili práva volného pohybu a vždy pobývali v členském státě, jehož byli státními příslušníky.

51. Rozšířením osobní působnosti směrnice na občana Unie, který obdobně jako P.N. García Ormazábal nabyl občanství hostitelského členského státu, by tak došlo k odklonu od samotného znění čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/38 a ustálené judikatury Soudního dvora.

52. Je totiž třeba vycházet z výkladu osobní působnosti směrnice, který Soudní dvůr podal v rozsudku O. a B. a který podle mého názoru odhaluje způsob argumentace, kterého se Soudní dvůr hodlá držet v takových situacích, jako je situace, která nastala v projednávané věci, a který umožňuje nasměrovat odpověď na otázku položenou předkládajícím soudem.

53. Tato věc se týkala rozhodnutí, kterým nizozemské orgány odmítly panu O.¹⁵ a panu B.¹⁶ vydat osvědčení o legálním pobytu v Nizozemsku coby rodinným příslušníkem občana Unie, který se poté, co využil práva volného pohybu na základě čl. 21 odst. 1 SFEU vrátil do členského státu svého původu.

54. Předkládající soud se Soudního dvora tázal zejména na to, zda mají být ustanovení směrnice 2004/38 a čl. 21 odst. 1 SFEU vykládány v tom smyslu, že brání členskému státu, aby odepřel takové právo pobytu.

55. V duchu rozsudků ze dne 7. července 1992, Singh¹⁷, a ze dne 11. prosince 2007, Eind¹⁸, Soudní dvůr upřesnil podmínky, za kterých mohou státní příslušníci třetích států, kteří jsou rodinnými příslušníky občana Unie, získat podle unijního práva odvozené právo pobytu a pobývat s tímto občanem Unie v členském státě, jehož je tento občan státním příslušníkem.

56. Soudní dvůr vyloučil použitelnost této směrnice, jelikož rozhodl, že státní příslušník třetího státu, který je rodinným příslušníkem občana Unie, se na základě této směrnice nemůže dovolávat odvozeného práva pobytu v členském státě, jehož je tento občan státním příslušníkem¹⁹.

57. Soudní dvůr v tomto ohledu vyšel z doslovného, systematického a teleologického výkladu ustanovení zmíněné směrnice.

58. Uvedl, že znění čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/38 stejně jako znění článku 6, čl. 7 odst. 1 a 2 a čl. 16 odst. 1 a 2 této směrnice – které upravují právo pobytu občana Unie a odvozené právo pobytu jeho rodinných příslušníků buď v „jiném členském státě“, nebo v „hostitelském členském státě“ – potvrzují, že tato ustanovení upravují právní situaci občana Unie, který využil svého práva volného pohybu a usadil se v jiném členském státě, než jehož je státním příslušníkem²⁰.

59. Účel směrnice kromě toho podle Soudního dvora dokládá, že se tato směrnice nemá vztahovat na občana Unie, který má bezpodmínečné právo pobytu proto, že pobývá v členském státě, jehož je státním příslušníkem.

15 – Pan O., nigerijský státní příslušník, uzavřel v roce 2006 manželství s nizozemskou státní příslušnicí, se kterou žil dva měsíce ve Španělsku, dokud se tato státní příslušnice nevrátila do členského státu svého původu, přičemž u svého manžela až do roku 2010 pravidelně trávila dovolenou. V červenci 2010 se pan O., který měl doklad o pobytu ve Španělsku coby rodinný příslušník občana Unie platný do září 2014, přestěhoval do Nizozemska. Jeho žádost o povolení k pobytu byla zamítnuta.

16 – Pan B., marocký státní příslušník, žil několik let společně se svojí nizozemskou družkou v Nizozemsku a v říjnu 2005 byl prohlášen za nežádoucí osobu. Usadil se proto v Belgii, kam za ním jeho družka každý víkend jezdila. V dubnu 2007 mu bylo v Belgii odepřeno právo pobytu, a proto se vrátil do Maroka, kde uzavřel se svou družkou manželství. Vzhledem k tomu, že Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel (ministr pro imigraci, integraci a azyl, Nizozemsko) rozhodnutí o prohlášení za nežádoucí osobu v červnu 2009 zrušil, pan B. se přestěhoval do Nizozemska; jeho žádost o povolení k pobytu však byla v říjnu 2009 zamítnuta.

17 – C-370/90, EU:C:1992:296.

18 – C-291/05, EU:C:2007:771.

19 – Body 37 až 43 rozsudku O. a B.

20 – Bod 40 rozsudku O. a B.

60. Jak totiž vyplývá ze znění čl. 1 písm. a) této směrnice, jejím cílem je pouze upravit podmínky výkonu práva volného pohybu a pobytu na území členských států²¹. Vzhledem k tomu, že podle zásady mezinárodního práva mají státní příslušníci dané země bezpodmínečné právo pobytu ve svém státě podle vnitrostátního práva – tento stát jim nemůže odepřít vstup na své území nebo pobyt na něm²² – Soudní dvůr konstatoval, že „jediným posláním směrnice 2004/38 [je] upravit podmínky vstupu a pobytu občana Unie v jiných členských státech, než jehož je státním příslušníkem“²³.

61. Ačkoliv je podle mého názoru nabytí občanství hostitelského členského státu důsledkem integrace občana Unie v tomto státě, což je cílem zmíněné směrnice, je nutno konstatovat, že s ohledem na osobní působnost této směrnice uvedená změna osobního stavu *ipso facto* vylučuje tohoto občana Unie z požívání práv přiznaných touto směrnicí.

62. Ačkoliv se to může jevit paradoxně, nic to nemění na tom, že rozšířením osobní působnosti uvedené směrnice na občana Unie, který obdobně jako P. N. García Ormazábal nabytí občanství hostitelského členského státu, by došlo k odklonu od samotného znění čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/38 a ustálené judikatury Soudního dvora.

63. Je proto třeba připustit, že i přes zjevnou vazbu mezi výkonem práv, která přiznávala P. N. García Ormazábal tato směrnice, a tím, že P. N. García Ormazábal nabytí britské občanství, se její právní situace v důsledku udělení státního občanství podstatně změnila, a to jak z hlediska unijního práva, tak z hlediska práva vnitrostátního.

64. Vzhledem k tomu, že P. N. García Ormazábal již nespadá pod pojem „oprávněná osoba“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice, nespadá pod tento pojem ani její manžel, jelikož jak jsem uvedl²⁴, práva, která tato směrnice přiznává rodinným příslušníkům oprávněné osoby, nejsou práva vlastní, nýbrž pouze práva odvozená od těch, která má občan Unie.

65. S ohledem na tyto skutečnosti je třeba konstatovat, že občan Unie, který nabytí občanství členského státu, ve kterém skutečně a trvale pobýval na základě článku 16 směrnice 2004/38, nespadá pod pojem „oprávněná osoba“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, a tato směrnice se tedy neuplatní ani na uvedeného občana, ani na jeho rodinné příslušníky.

66. To znamená, že státní příslušník třetího státu, který se nachází v takové situaci jako T. Lounes, nemůže mít na základě samotných ustanovení směrnice 2004/38 odvozené právo pobytu v členském státě, jehož státní příslušnicí je jeho manželka, v projednávaném případě Spojeného království.

67. To však neznamená, že tento státní příslušník nemůže získat odvozené právo pobytu na základě ustanovení Smlouvy, konkrétně čl. 21 odst. 1 SFEU.

B. K existenci odvozeného práva pobytu založeného na ustanoveních čl. 21 odst. 1 SFEU

68. Připomínám, že podle čl. 21 odst. 1 SFEU, s výhradou opatření přijatých k jeho provedení, musí členské státy umožnit občanům Unie, kteří nejsou jejich státními příslušníky, pohybovat se a pobývat na jejich území spolu se svým manželem nebo manželkou a případně některými dalšími rodinnými příslušníky, kteří nejsou občany Unie.

21 – Bod 41 rozsudku O. a B.

22 – Viz rozsudky ze dne 11. prosince 2007, Eind (C-291/05, EU:C:2007:771, bod 31), jakož i ze dne 5. května 2011, McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277, body 29 a 34).

23 – Bod 42 napadeného rozsudku O. a B., kurzivou zvýrazněno autorem stanoviska.

24 – Viz bod 45 tohoto stanoviska.

69. Soudní dvůr vykládá toto ustanovení mimořádně dynamicky v situacích, kdy se na občana Unie v důsledku návratu do členského státu jeho původu přestává vztahovat směrnice 2004/38, a tento občan ani jeho rodinní příslušníci se již proto nemohou dovolávat práv přiznaných touto směrnicí.

70. Za účelem zajištění užitečného účinku čl. 21 odst. 1 SFEU v takových situacích uplatňuje Soudní dvůr ustanovení směrnice 2004/38 *per analogiam*.

71. Soudní dvůr v rozsudku O. a B. formuloval zásadu práva občana Unie na návrat do členského státu svého původu, jehož podmínky, pokud jde o přiznání odvozeného práva pobytu v tomto státě státnímu příslušníkovi třetího státu, který je jeho rodinným příslušníkem, nemohou být přísnější než podmínky stanovené touto směrnicí.

72. Skutečný pobyt občana Unie a jeho rodinného příslušníka, jenž je státním příslušníkem třetího státu, v hostitelském členském státě na základě a za dodržení podmínek stanovených v čl. 7 odst. 1 a 2 nebo článku 16 uvedené směrnice, je tedy tím, co při návratu tohoto občana Unie do členského státu, jehož je státním příslušníkem, umožní státnímu příslušníkovi třetího státu, s nímž uvedený občan vedl rodinný život v hostitelském členském státě, získat na základě čl. 21 odst. 1 SFEU odvozené právo pobytu. Soudní dvůr se snaží předejít jakékoliv překážce, která by mohla stát v cestě výkonu základního práva volného pohybu zakotveného v unijním právu, tím, že zaručuje, že podmínky přiznání tohoto práva pobytu v členském státě původu občana Unie nebudou přísnější než podmínky stanovené směrnicí 2004/38 pro přiznání takového odvozeného práva pobytu státnímu příslušníkovi třetího státu, který je rodinným příslušníkem občana Unie, jenž využil svého práva volného pohybu a usadil se v jiném členském státě, než jehož je státním příslušníkem.

73. Soudní dvůr zde vycházel ze zásad, které předtím formuloval v rozsudcích ze dne 7. července 1992, Singh²⁵, a ze dne 11. prosince 2007, Eind²⁶.

74. Tyto dvě věci se týkaly občanů Unie, kteří využili svého práva volného pohybu a pobytu na území Unie a poté se vrátili do členského státu svého původu a pobývali v něm.

75. Ačkoliv ještě nebyla použitelná směrnice 2004/38, Soudní dvůr rozhodl, že pokud občan Unie využije svobody pohybu a vrátí se do členského státu, jehož je státním příslušníkem, jeho manžel nebo manželka, který je státním příslušníkem třetí země, musí mít v posledně uvedeném státě odvozené právo pobytu za podmínek, „které jsou přinejmenším rovnocenné podmínkám, které by se na něj vztahovaly na základě Smlouvy nebo sekundárního práva na území jiného členského státu“²⁷. Musí mít tedy přinejmenším stejné právo vstupu a pobytu, jaké by mu přiznávalo unijní právo, kdyby se dotčený občan rozhodl vstoupit na území jiného členského státu a pobývat na něm.

76. Z těchto dvou rozsudků v podstatě vyplývá, že pokud se občan Unie přestěhuje do jiného členského státu a pobývá v něm a poté se vrátí do členského státu, jehož je státním příslušníkem, tento členský stát se svým vlastním státním příslušníkem a rodinnými příslušníky, kteří ho doprovázejí nebo následují, nemůže zacházet méně příznivě, než by s ním bylo zacházeno v hostitelském členském státě.

25 – C-370/90, EU:C:1992:296.

26 – C-291/05, EU:C:2007:771.

27 – Rozsudek ze dne 7. července 1992, Singh (C-370/90, EU:C:1992:296, body 19 a 21).

77. *Ratio decidendi* tohoto závěru se zakládalo na konstatování, že pokud by tento státní příslušník třetího státu takovéto právo neměl, mohl by pracovník, který je občanem Unie, být odrazen od opuštění členského státu, jehož je státním příslušníkem, za účelem výkonu výdělečné činnosti na území jiného členského státu z důvodu, že tento pracovník nemá jistotu, že po návratu do členského státu svého původu bude moci pokračovat v rodinném životě případně započatém v hostitelském členském státě na základě sňatku nebo sloučení rodiny²⁸. Byl tak přijat názor, že za takových okolností může existovat určitá překážka odchodu z členského státu původu.

78. V rozsudku O. a B. Soudní dvůr použil tuto analýzu *mutatis mutandis*²⁹. Aby zamezil takové překážce, která by mohla stát v cestě výkonu základního práva volného pohybu zaručeného unijním právem, vymezil zásadu práva návratu do členského státu původu, jehož podmínky, pokud jde o přiznání odvozeného práva pobytu v tomto státě státnímu příslušníkovi třetího státu, který je rodinným příslušníkem občana Unie, nesmějí být přísnější než podmínky stanovené směrnicí 2004/38.

79. Řešení, k němuž dospěl Soudní dvůr v rozsudku O. a B., lze podle mého názoru v rozsahu, v němž se týká obdobného uplatnění ustanovení směrnice 2004/38 v případě návratu občana Unie do členského státu, jehož je státním příslušníkem, použít i v posuzované věci.

80. Je pravda, že zmíněná věc se od projednávané věci skutkově liší.

81. Ve věci, v níž byl vydán rozsudek O. a B., totiž občan Unie opustil hostitelský členský stát a vrátil se do členského státu svého původu.

82. V situaci, která nastala v posuzovaném případě, P.N. García Ormazábal hostitelský členský stát neopustila – zůstala v něm a rozhodla se nabýt jeho občanství. Nedošlo tudíž k žádnému fyzickému přesunu.

83. I přesto se domnívám, že jsou si tyto dvě věci podobné v tom, že P.N. García Ormazábal se rozhodla nabýt v hostitelském členském státě občanství udělením, a projevila tak vůli žít v tomto státě stejným způsobem, jako by žila v členském státě svého původu, jelikož si k hostitelskému členskému státu vybuodovala trvalé a pevné vazby a dlouhodobě se v něm integrovala. Mám tudíž za to, že mezi argumentací, kterou Soudní dvůr zastával v rozsudku O. a B., a argumentací, k níž bude veden v posuzovaném sporu, lze shledat určitou podobnost.

84. V situaci, která nastala v posuzovaném případě, se kromě toho domnívám, že ustanovení směrnice 2004/38 je třeba použít *per analogiám* tím spíše, že jak bylo uvedeno výše, mezi výkonem práv, která tato směrnice přiznávala P.N. García Ormazábal, když se přistěhovala do Spojeného království a pobývala v něm, a skutečností, že nabyla britské občanství, existuje nerozlučná spojitost. Připomínám, že britské občanství nabylo v souladu s příslušnými vnitrostátními právními předpisy právě na základě povolení k trvalému pobytu vydaného podle článku 16 uvedené směrnice.

28 – Viz rozsudek ze dne 11. prosince 2007, Eind (C-291/05, EU:C:2007:771, body 35 a 36).

29 – Bod 46 rozsudku O. a B.

85. Tím, že P. N. García Ormazábal požádala o udělení občanství, „dovedla do konce“ logiku své integrace v hostitelském členském státě, a to v souladu s cílem, který unijní normotvůrce sleduje nejen v čl. 21 odst. 1 SFEU, ale také v rámci směrnice 2004/38, jejíž bod 18 odůvodnění se snaží z povolení k trvalému pobytu učinit „opravdový prostředek integrace“ dotčené osoby ve společnosti hostitelského členského státu³⁰. Povaha jejího pobytu na základě a za dodržení podmínek stanovených v článku 16 této směrnice zjevně svědčí o tom, že tento pobyt je skutečný a je s ním spojen rozvoj a upevnění jejího rodinného života v tomto členském státě³¹.

86. Zbavit ji práv, kterých doposud požívala v souvislosti s pobytem svých rodinných příslušníků, jelikož se prostřednictvím nabytí státního občanství udělením snažila o silnější integraci v hostitelském členském státě, by zmařilo užitečný účinek práv, která má na základě čl. 21 odst. 1 SFEU.

87. Takové řešení by podle mého názoru bylo nelogické a nekonzistentní.

88. V důsledku silnější integrace, o kterou se P. N. García Ormazábal snažila v hostitelském členském státě prostřednictvím nabytí státního občanství udělením, by totiž byla zbavena práv, která jí přiznávalo unijní právo ve vztahu k jejímu manželovi, čímž by zjevně mohlo dojít k ohrožení jejího rodinného života v tomto státě, a v konečném důsledku i integrace, o kterou usilovala. O to, co získala z jedné strany, by z druhé strany přišla.

89. Aby mohla i nadále vést svůj rodinný život, který započala, byla by nucena opustit území tohoto státu a přestěhovat se do jiného členského státu, kde by se mohla znovu domáhat práv přiznaných směrnicí 2004/38 a zejména možnosti pobývat se svým manželem.

90. Za takových podmínek se proto domnívám, že užitečný účinek práv přiznaných čl. 21 odst. 1 SFEU vyžaduje, aby takový občan Unie, jako je P. N. García Ormazábal, který nabyl občanství hostitelského členského státu v návaznosti na pobyt na základě a za dodržení podmínek stanovených v článku 16 této směrnice a z důvodu takového pobytu, mohl i nadále vést rodinný život, který měl dosud v tomto státě se svým manželem nebo manželkou, který je státním příslušníkem třetího státu. S P. N. García Ormazábal nesmí být zacházeno méně příznivě, než s ní bylo zacházeno podle uvedené směrnice před tím, než jí bylo uděleno státní občanství, a než by s ní bylo zacházeno na základě unijního práva, kdyby se nakonec přestěhovala do jiného členského státu.

91. S ohledem na tyto skutečnosti mám tudíž za to, že čl. 21 odst. 1 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že v takové situaci, jaká nastala v posuzovaném případě, kdy občan Unie nabyl občanství členského státu, v němž skutečně pobýval na základě a za dodržení podmínek stanovených v článku 16 směrnice 2004/38 a vybudoval si v něm se státním příslušníkem třetího státu rodinný život, by podmínky přiznání odvozeného práva pobytu tomuto státnímu příslušníkovi v uvedeném státě v zásadě neměly být přísnější než podmínky, které tato směrnice stanoví pro přiznání odvozeného práva pobytu státnímu příslušníkovi třetího státu, který je rodinným příslušníkem občana Unie, jenž se usadil v jiném členském státě, než kterého je státním příslušníkem, a využil tak svého práva volného pohybu.

92. Vzhledem k tomu, že podle mého názoru nelze T. Lounesovi odvozené právo pobytu na základě čl. 21 odst. 1 SFEU odepřít, domnívám se, že není namístě posuzovat, zda by se mohl takový občan Unie, jako je P. N. García Ormazábal, v tomto ohledu opírat o ustanovení článku 20 SFEU, jelikož užitečný účinek jejího občanství Unie je podle mě zachován.

30 – Nesdílím tedy názor, který uvedla britská vláda na jednání a podle něhož cílem směrnice 2004/38 není zajistit integraci těchto oprávněných osob.

31 – V tomto ohledu viz argumentaci Soudního dvora v rozsudku O. a B. (body 53 až 56) ohledně povolení k pobytu uděleného na základě článku 7 uvedené směrnice.

V. Závěry

93. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na otázku položenou High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) [Vrchní soud (Anglie a Wales), oddělení Queen's Bench (správní senát), Spojené království] následovně:

- „1) Občan Unie, který nabyl občanství členského státu, ve kterém skutečně a trvale pobýval na základě článku 16 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, nespadá pod pojem ‚oprávněná osoba‘ ve smyslu čl. 3 odst. 1 této směrnice, a tato směrnice se tedy neuplatní ani na uvedeného občana, ani na jeho rodinné příslušníky.
- 2) Článek 21 odst. 1 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že v takové situaci, jaká nastala v posuzovaném případě, kdy občan Unie nabyl občanství členského státu, v němž skutečně pobýval na základě a za dodržení podmínek stanovených v článku 16 směrnice 2004/38 a vybudoval si v něm se státním příslušníkem třetího státu rodinný život, by podmínky přiznání odvozeného práva pobytu tomuto státnímu příslušníkovi v uvedeném státě v zásadě neměly být přísnější než podmínky, které tato směrnice stanoví pro přiznání odvozeného práva pobytu státnímu příslušníkovi třetího státu, který je rodinným příslušníkem občana Unie, jenž se usadil v jiném členském státě, než kterého je státním příslušníkem, a využil tak svého práva volného pohybu.“